

TARIMAI. Manoma, kad prie Žemės ūkio ministerijos prijungta VMVT taptų politikų šėrykla ir korupcijos židiniu

Politikų užmačios – skaudus smūgis verslui

Politikai užsimojo reanimuoti seną sumanymą – Valstybinę maisto ir veterinarijos tarnybą (VMVT) nori atplėšti nuo Vyriausybės ir padaryti pavaldžią Žemės ūkio ministerijai. Verslininkams tai sukėlė šoką.

Audrė SRĖBALIENĖ
LR korespondentė

Seimo politikai prisiminė tai, ką 2010-aisiais buvo sumanę konservatoriai, – ėmė ruošti teisės aktų dirvą tam, kad savarankiškai dirbanti VMVT būtų prijungta prie Žemės ūkio ministerijos (ŽŪM), o jos vadovas būtų skiriamas penkerių metų kadencijai.

Iš Veterinarijos įstatymo ištrinamas ir reikalavimas, kad pastarasis privalo turėti aukštąjį veterinarijos išsilavinimą.

Argumentai, kuriuos politikai kloja ant stalo, verslininkams ne juokais išgąsdino. Mat jie yra niekiniai – viena svarbiausių priežasčių, kurios verčia keisti Veterinarijos įstatymą, yra mistinis „viešojo sektoriaus įstaigų veiklos ir tinklo optimizavimas“.

Įstatymo pakeitimus Seime stumiantiems politikams nerūpi tai, jog ir Pasaulio gyvūnų sveikatos organizacija (OIE), ir ES reglamentai skelbia, kad veterinarijos tarnyba turi būti nepriklausoma.

Kyla korupcijos grėsmė

VMVT kontroliuoja ne tik tai, kaip rūpinamasi gyvulių sveikata ir gerove, bet ir maisto produktų gamybos sauga, jų eksportu, kokybe, vartotojų apsauga.

Todėl maisto grandinėje nuo „tvarto iki stalo“ besidarbuojančios įmonės, o kartu ir patys veterinarijos specialistai, politikų sumanymą laiko grėsmingu.

„Matome tai, ko galbūt neišvelgia kiti. Tai – korupcijos rizika“, – taip politikų užmojus įvertino Lietuvos veterinarijos gydytojų vienijančios asociacijos vadovas Audrius Kučinskas.

Būtent ŽŪM skirsto Kaimo plėtros programos paramą žemės ūkiui, gyvuliams įsigyti numatytas lėšas – taip pat.

VMVT savo ruožtu kontroliuoja, kaip įgyvendinamos tam tikros programos.

**„Yra įprasta pasibai-
gus kadencijai viso-
kius viceministrus
sukaišioti į ministeri-
joms pavaldžias insti-
tucijas.“**

A. Baravykas

„Vadinasi, šią tarnybą prisijungusi ministerija pati imtų vertinti gyvulių gerovę, kuriai šiuo metu visame pasaulyje skiriama ypač daug dėmesio.“

Tokiu atveju iškyla korupcinio ministerijos poveikio grėsmė. Ji turėtų galimybę nurodyti VMVT, kad vienas ar kitas paramą gavęs gyvulininkystės ūkis sulauktų palankių išvadų.

Tai – ne prasimanymas. Dažnai juntama, kaip ieškoma galimybių padaryti įtaką veterinarijos specialistų sprendimams.

Todėl vykdomoji ir kontroliuojamoji veikla negali būti sutelkta vienoje – žemės ūkio ministro ran-

kose“, – aiškino A. Kučinskas.

Svarbu ir tai, kad Europos Komisija dar 1999 metais veterinarijos sritį iš Žemės ūkio ir kaimo plėtros direktorato (AGRI) yra perkėlus į Sveikatos ir maisto saugos (SANTE) direktoratą.

Vadinasi, šios srities tarnybos visoje ES yra atsakingos už maisto saugą ir visuomenės sveikatą.

Išsilavinimo nebereikės?

Pasak A. Kučinsko, užmojis prijungti veterinarijos tarnybą prie ŽŪM turi ir kitą svarbią potekstę – tai VMVT vadovo pareigybė.

Dabartinis Veterinarijos įstatymas numato, kad juo gali būti tik veterinarijos gydytojas, bet dabar sumanyta šį įstatymą pakeisti taip, kad į vadovo kėdę galėtų atsisėsti bet koks politikas.

„Tarptautiniuose susitikimuose turi dalyvauti specialistai.“

Mes, veterinarijos gydytojai, turime savo specialybės kalbą, prireikus vartojame lotyniškus terminus.

Būna situacijų, pavyzdžiui, užkrečiamųjų ligų protrūkių, kai sprendimus būtina priimti žaibiškai, be jokių pasisėdėjimų ar pasitarimų.

Afrikinis kiaulių maras, audinių COVID-19, paukščių gripas rodo, kad kategoriškus, bet ypač svarbius sprendimus dėl gyvūnų ar paukščių sunaikinimo tenka priimti akimirksniu.

O tai gali padaryti tik šios srities specialistai“, – aiškino A. Kučinskas.

Gali pakenkti eksportui

Maisto pramonės sektoriaus dalyviai išvelgė kitą didelę VMVT pavaldumo reformos grėsmę. Tai – eksporto sutrikimai.

Šiuo metu Lietuvos maisto gamintojai eksporto sertifikatus turi prekybai su maždaug 140 pasaulio valstybių.

Šių leidimų išdavimas yra sudėtingas ir ilgas procesas, pavyzdžiui, pasirengti prekybai su Kinija prireikė 9 metų.

Eksporto leidimų derinimas su Pietų Afrikos Respublika tęsiasi jau šeštus metus, ir tai daro būtent veterinarijos tarnybos.

„Mėsos pramonė ypač akylai stebima, nes mūsų produktai yra mikrobiologiškai jautrūs, nuolat gresia šios taršos pavojus.“

Todėl ir vietos, ir eksporto rinkose reikalaujama išskirtinės ir mėsos, ir jos produktų kokybės, taikomi griežti veterinarijos tarnybų reikalavimai“, – sakė Lietuvos mėsos pramonės asociacijos vadovas Egidijus Mackevičius.

Pasak jo, mėsos produktų eksportui reikalinga ir Žemės ūkio, ir Užsienio reikalų, ir Sveikatos apsaugos ministerijų pagalba.

„Kalbėdamiesi su valdžia dėl eksporto galimybių mes aiškinamės, kas blogai, pavyzdžiui, nėra diplomatijos, neišspręsti gyvulių sveikatingumo klausimai.“

Kadangi VMVT pavaldi Vyriausybei, pats jos vadovas valdo tokias situacijas.

Rusijos embargas, paskelbtas 2014-aisiais, buvo akivaizdus pavyzdys, paliudijęs, kokia svarbi

Prijungti VMVT prie ŽŪM konservatoriai buvo sumanę dar 2010 metais, o dabar tokie projektai ir vėl atgaivinti.

Argumentai – lyg iš biurokratų vadovėlio

- Žemės ūkio ministerija, atlikusi VMVT funkcijų peržiūrą, tvirtino nustačiusi, kad šiuo metu ji atlieka darbą, turintį sąsają su kitomis ministerijomis – Žemės ūkio, Sveikatos apsaugos, Aplinkos bei Ekonomikos ir inovacijų.
- Neva du trečdaliai funkcijų yra susijusios būtent su Žemės ūkio ministerijai priskirtomis valdymo sritimis, todėl VMVT statuso pakeitimas į įstaigą prie ŽŪM neprieštarauja Viešojo sektoriaus įstaigų sistemos tobulinimo gairėms.
- „VMVT statuso pakeitimas nepadarys jokios įtakos jos vykdomų funkcijų operatyvumui ir efektyvumui. Tarnyba ir toliau galės dalyvauti ES institucijų komitetuose ir darbo grupėse. Ši įstaigos funkcija iš jos neatimama“, – tokie ŽŪM argumentai.

valstybės ir VMVT pagalba sprendžiant problemas ir ieškant naujų eksporto rinkų“, – sakė E. Mackevičius.

Pasak jo, pakeitus VMVT pavaldumą apie tai būtų privalo informuoti visas šalis – prekybos partneres, o tai akimirksniu sukeltų jų nepasitikėjimą ir eksportas būtų sustabdomas.

„VMVT nepriklausomybė labai svarbi kitų šalių akyse. Bet koks pokytis akimirksniu sulauktų Kinijos, JAV ir kitų mums svarbių rinkų reakcijos, jos pradėtų domėtis, kas atsitiko.“

Tad politikų sumanymas viską optimizuoti yra ne kas kita kaip mūsų veiklos trikdymas“, – kirto E. Mackevičius.

Panašios nuostatos laikosi ir pieno perdirbimo įmonės vienijančios asociacijos vadovas Egidijus Simonis.

„Pernai eksportavome per 112 tūkst. tonų pieno produktų. Nors tai buvo pandemijos metai, bendras maisto produktų eksportas iš Lietuvos paaugo penktadaliu.“

Lietuvos pieno perdirbimo pramonė eksportuoja per 60 proc. visos pagamintos produkcijos, todėl bet kokie eksporto trikdžiai

- Anot valdininkų, VMVT, veikiama kaip įstaiga prie ministerijos, galės ir sugebės efektyviai ir lanksčiai įgyvendinti tvarių maisto grandinių idėjų ir kitas patikėtas funkcijas.
- Ministerijos vertinimu, įstaigos statuso pasikeitimas nedaro įtakos įdiegtoms nešališkumo, nepriklausomumo ir kokybiškos kontrolės procedūroms.
- „Kadangi VMVT pavadinimas nesikeičia, nereikės keisti ir valstybinę veterinarinę priežiūrą reglamentuojančių teisės aktų. Prekiaujant su ES ir trečiojiomis valstybėmis VMVT ir toliau pildys reikiamus dokumentus – vidaus prekybos ir veterinarijos sertifikatus, kuriuose lieka tas pats jos pavadinimas, ir vykdydys kontrolę“, – aiškino ministerija.

skaudžiai atsilieptų visam sektoriui.

Pakeitus VMVT pavaldumą keistųsi ir jau galiojantys prekybos susitarimai su užsienio partneriais – trečiųjų šalių maisto ir veterinarijos tarnybomis. Mums tai labai blogai, nes tai sutrukdytų įgyvendinti eksporto sutartis“, – sakė E. Simonis.

Politikai apšildo postus

Žemės ūkio rūmų vicepirmininkas, Lietuvos kiaulių augintojų asociacijos vadovas Algis Baravykas neabejoja, kad norą prijungti VMVT prie ŽŪM lemia tik politiniai motyvai.

„Kadangi ŽŪM vadovauja politikai, tuomet ir VMVT vadovo kėdė yra ruošinama partijoms. Ne šiaip sau iš įstatymo ištrinamas reikalavimas, kad tarnybos vadovas turi turėti veterinarinį išsilavinimą.“

Tokiu būdu sudaromos sąlygos ministrui kištis į techninę ir ūkinę VMVT veiklą.

Juo labiau kad yra įprasta pasibaigus kadencijai visokius viceministrus sukaišioti į ministerijoms pavaldžias institucijas.

To mes labiausiai ir bijome, nes

„Įstatymo pakeitimo derinimas su asociacijomis tebuvo formalumas – visi mūsų argumentai buvo atmesti kaip netinkami.“

A. Baravykas

„Vykdomoji ir kontroliuojamoji veikla tiesiog negali būti sutelkta vienoje – žemės ūkio ministro rankose.“

A. Kučinskas

kompetencijos neturintis vadovas būtų pražūtis tarptautinei VMVT reputacijai“, – sakė A. Baravykas.

Anot jo, visi maisto grandinės dalyviai prieštarauja politikų sumanymui keisti VMVT pavaldumą, tačiau verslo argumentų valdžia nesiklauso.

„Prieš keletą dienų vykęs įstatymo pakeitimo derinimas su mūsų asociacijomis tebuvo formalumas – visi mūsų argumentai buvo atmesti kaip netinkami“, – pyko pašnekovas.